

Handlingsplan for et godt psykososialt barnehagemiljø

En barndom uten krenkelser og mobbing

2021

Innledning.....	3
Kapittel 1: Det forebyggende arbeidet	5
Nulltoleranse	5
Forebygging	5
Barnehagens rutiner for forebygging av mobbing	7
Samarbeid mellom barnehage og hjem	8
Samarbeid med andre instanser	8
Kapittel 2: Aktivitetsplikten	9
Hvordan avdekke krenkende atferd eller mobbing?.....	9
Tiltak når barn krenker barn.....	10
Krav til behandling av personopplysninger	12
Kapittel 3: Når ansatte krenker et barn	12
Tiltak når ansatte krenker barn	13
Vedlegg:.....	15
Tiltakskort 1	
Tiltakskort 2	
Tiltakskort 3	
Melding om krenkende atferd/mobbing	
Tiltaksplan	
Referat møte om krenkende atferd/mobbing	
Observasjonslogg	

Innledning

Denne planen er et verktøy for alle kommunale og private barnehager i arbeidet med å forebygge og forhindre krenkelser som for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering av barn i barnehage.

Planen beskriver hva barnehagene skal gjøre for å forebygge og fremme et inkluderende og godt psykososialt barnehagemiljø jf. barnehageloven § 1 Formål:

Barnehagen skal i samarbeide og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. ...

Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap. Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering.

Barnehagen skal bidra til barnas trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing. Om et barn opplever krenkelser eller mobbing, må barnehagen håndtere, stoppe og følge opp dette (Forskrift om rammeplan for barnehagenes innhold og oppgaver).

Barnehagelovens kap. 8 gir barnehagen en tydelig forpliktelse til å skape et godt fysisk og psykososialt læringsmiljø. For at alle barn skal oppleve trygge og gode dager i barnehagen, er det avgjørende at de ansatte har kompetanse til å forebygge krenkelser og mobbing, gjenkjenne det når det skjer, og vite hvordan en skal ta tak i det. Arbeidet med å fremme prososiale ferdigheter og stoppe krenkelser og mobbeatferd i barnehagen krever sensitive voksne med reflekterte tilnærminger og strategier.

Alle voksne bør kjenne til barnehagens krav og forventninger til sosialt kompetent atferd. Utvikling av sosial kompetanse krever at barnehagen og foreldrene samarbeider nært. Et godt samarbeid er også en forutsetning om mobbeatferd observeres. Barnehagens ledelse har ansvar for at arbeidet prioriteres.

Handlingsplan for å sikre barn et godt barnehagemiljø skal bidra til:

- at alle barn opplever trygge og gode dager i barnehagen
- å danne felles retning for arbeidet mot mobbing og andre krenkelser i Bærums kommunale barnehager
- å fremme gode samhandlingsrutiner for foreldre og barnehage
- at barn blir sett og hørt og får medvirke i saker som gjelder dem selv

Hva er krenkelser, mobbing, og erting?

Krenkelser, også kalt krenkende ord og handlinger, er et samlebegrep for negative ord eller handlinger som barn og unge opplever som krenkende for hans eller hennes verdighet og integritet, eller som gjør at de føler seg ekskludert fra et fellesskap. Krenkelser kan ta ulike former. Begrepet omfatter alt fra enkeltstående ytringer eller handlinger til gjentatte episoder (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 7).

Det er flere definisjoner av begrepet mobbing. Denne vektlegger konsekvensen av handlinger:

«Mobbing av barn og unge er handlinger fra voksne og/eller barn og unge som hindrer opplevelsen av å høre til, å være en betydningsfull deltaker i fellesskapet og muligheten til medvirkning».

(Lund, Helgeland, Kovac, Nome, Cameron og Godtfredsen, 2015)

Uansett hvilke handlinger som ligger til grunn, når de medfører at barnet blir hindret i å føle tilhørighet, så dreier det seg om mobbing. I tillegg trekkes også voksne eksplisitt inn som aktører som kan utføre slike handlinger.

Mobbing kan involvere flere forskjellige former for handlinger. Vi kan skille mellom direkte og indirekte mobbing:

- verbal mobbing (si stygge ting, latterliggjøre ...)
- fysisk mobbing (slå, sparke ...)
- utestengelse (et barn holdes utenfor ...)

I barnehagen kan mobbing og krenkelser gjøre seg gjeldende ved at et barn har en egenopplevelse av å bli stengt ute fra leken, ikke bli akseptert, får negative kommentarer, blir dominert, undertrykket, truet, herset med, hånt, krenket, latterliggjort eller manipulert, eller at voksne ser og opplever denne type atferd i miljøet.

Det kan noen ganger være vanskelig å skille mellom erting og mobbing, men erting som foregår over tid kan utvikle seg til å bli mobbing. Det dreier seg med andre ord ikke om enkeltstående handlinger som inngår som en del av det å være menneske, eller om barn som en gang imellom ikke blir med i lek. Det handler om negative mønstre som foregår over tid og hvor det er ubalanse i styrkeforholdet

Det er viktig å ha en forståelse av forskjellen på mobbing og konflikt og skille mellom dette. Ved en konflikt blir tiltakene av en annen art enn hvis det er identifisert mobbing eller krenkelser. En konflikt skiller seg fra mobbing ved at det skjer mellom likeverdige parter eller venner og det skjer av og til. Konflikter og konflikthåndtering er en viktig del av barns utvikling av sosial kompetanse og må ikke forveksles med krenkelser som for eksempel mobbing og trakassering. Ved å forstå og å kjenne til skillene mellom konflikt og krenkelser/mobbing vil ansatte kunne identifisere og iverksette rette tiltak i større grad.

Kapittel 1: Det forebyggende arbeidet

Lov om barnehager § 41. Nulltoleranse og forebyggende arbeid

Barnehagen skal ikke godta krenkelser som for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Alle som arbeider i barnehagen, skal gripe inn når et barn i barnehagen utsettes for slike krenkelser.

Barnehagen skal forebygge tilfeller hvor barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø ved å arbeide kontinuerlig for å fremme helsen, trivselen, leken og læringen til barna

Nulltoleranse

Barns opplevelse av seg selv og sin egenverdi utvikler seg i samspill med omgivelsene. Barn som utsettes for krenkelser og mobbing fratras både livsmot og verdighet. Forskning viser at både barn som mobber og barn som har opplevd mobbing har en forhøyet risiko for å utvikle psykiske vansker senere.

Nulltoleranse betyr at barnehagen ikke skal godta at barn blir utsatt for krenkelser og mobbing i barnehagen. Alle som arbeider i barnehagen, skal gripe inn når et barn i barnehagen utsettes for krenkelser. Å arbeide ut ifra et nulltoleranseprinsipp vil si at alle overtramp må følges opp med handling fra trygge, gode og varme voksne rundt.

I dette arbeidet er subjektivitetsprinsippet avgjørende for å lykkes. Barnets subjektive opplevelse av egen situasjon avgjør om en bryter mot barnets rett til et trygt og godt barnehagemiljø. Å erkjenne subjektivitetsprinsippet handler dermed om at barn som opplever seg krenket skal ivaretas emosjonelt som om de har blitt krenket, uavhengig av hvordan voksne vurderer situasjonen. Omsorgen skal ivaretas først, deretter veiledes barnet videre i situasjonen.

En krenkelse er derimot en objektiv størrelse i den forstand at hva som er en krenkelse, beror på en helhetlig vurdering, ikke bare på det enkelte barns opplevelse.

Det er en del av barnehagens oppgaver å lære barna å tenke kritisk og kunne akseptere og respektere ulike meninger og overbevisninger. Barnehagebarn kan bli irettesatt av de voksne eller oppleve uenighet med de voksne eller andre barn uten at dette vil være en krenkelse.

Nulltoleranse er mye mer enn en god holdning. Nulltoleranse er også handling. Når nulltoleranse praktiseres, handler man aktivt ved å hindre noe uønsket og fremme noe ønsket. Når nulltoleranse praktiseres står voksne frem som eksemplariske versjoner i holdning og handling. På den måten er nulltoleransebegrep sterkt knyttet til det forebyggende arbeidet og tilbakemeldingskulturen i barnehagen. Der nulltoleranse praktiseres, får både barn og voksne aktiv hjelp og veiledning av hverandre til å hindre noe uønsket og fremme noe ønsket. Nulltoleranse er på den måten et aktivt begrep.

Det forebyggende arbeidet

Arbeidet med å forebygge mobbing, marginalisering og utenforskap starter allerede i barnehagen.

Noen barnehager er gode på å motarbeide krenkende adferd og mobbing mellom barn. Forskerne ser nå at disse barnehagene har tre fellestrekk:

- De ansatte samarbeider mer enn i andre barnehager.
- De ansatte våger å sette søkelys på seg selv og å granske seg selv.
- De ansatte ser positivt på at barn er forskjellige.

I Rammeplanen for barnehager (Utdanningsdirektoratet, 2017) står det at;
«barn skal få støtte i å mestre motgang, håndtere utfordringer og bli kjent med egne og andres følelser».

Dette lærer barn i barnehagefellesskapet ved å øve, feile og prøve igjen. Fellesskapet må tåle det ved å være raust og fleksibelt. Ingrid Lund bruker begrepet VI-fellesskapet, hentet fra organisasjonspsykologien, et fellesskap der det enkelte individ står sammen med andre og det dannes en VI-følelse. Individuelle forskjeller blir ikke borte, men de inkluderes i fellesskapet.

Et VI-fellesskap i barnehagen er avhengig av at både ledelse, ansatte og foreldrene har positive og klart formulerte forventninger til seg selv, til hverandre og til barna. Forventningene må være knyttet til barnehagens praksis og den kunnskapen vi har om inkluderende praksis. (Lund, I. 2019)

I Rammeplanen står det videre; *«i barnehagen skal alle barn kunne erfare å være betydningsfulle for fellesskapet og å være i positive samspill med barn og voksne. Barnehagen skal aktivt legge til rette for utvikling av vennskap og sosialt fellesskap».*

TETT PÅ - Kvalitet i Bærumsbarnehagen

TETT PÅ – satsningen er en kommunal satsning med fokus på kompetanseutvikling. Målet med satsningen er at det etableres et helhetlig system for å støtte barnas utvikling og læring som bygger på nyere forskning om kvalitet i barnehagen. I tillegg har satsningen som målsetting at de ansatte skal bli enda bedre til å fremme barnas trygghet, trivsel, læring og språkutvikling i hverdagen. Samspill med varme og stimulerende voksne er barnehagekvalitet for alle barn.

Rammeplan for barnehager stiller krav om at de ansatte skal lære i fellesskap, og at barnehagen, som en lærende organisasjon, skal inkludere hele personalet i disse læringsprosessene (UDIR, 2017). I TETT PÅ får alle ansatte i barnehagen økt kompetanse og deltar i refleksjoner rundt egen praksis. Det fokuseres på kvaliteten i interaksjonene mellom voksne og barn.

For å både måle og forbedre kvaliteten, brukes den evidensbaserte observasjonsmetoden Classroom Assessment Scoring System; CLASS (Pianta, La Paro, & Hamre, 2008). Observasjonsmetoden CLASS baserer seg på det teoretiske rammeverket «Teaching Through Interactions» (TTI) (Hamre mfl. 2013). TTI er det best dokumenterte teoretiske grunnlaget for å arbeide med voksen-barn interaksjoner (Roland & Ertesvåg 2018).

CLASS fokuserer på tre (to på småbarnsavdeling) sentrale områder i en barnehage;

- emosjonell støtte
- organisering av avdeling
- støtte til læring og utvikling

Dette er også sentrale områder innenfor barnehagens mandat jf. Rammeplan for barnehagen.

TETT PÅ-satsningen er med på å fremme et felles språk og en felles forståelse av hvordan et godt VI-fellesskap ser ut og hva som kjennetegner det. I læringsprosessene utvikles personalets kompetanse ved at personalets praksis blir observert og vurdert opp mot kvalitetskriteriene. Veiledning og refleksjon med utgangspunkt i observasjonene bidrar til å utvikle barnehagens tilbakemeldings-

kultur. En god tilbakemeldingskultur fremmer god praksis og er en viktig forutsetning for å kunne forebygge krenkelser og mobbing.

Kjennetegn på god praksis for å forebygge mobbing:

- Et positivt klima som vises blant annet gjennom at voksne og barn viser glede over å være sammen, de voksne viser genuin interesse over å være sammen med barna. Positivt klima kommer til uttrykk gjennom hyppige smil, latter og positive kommentarer, samt varme og rolige stemmer og fysisk nærhet til hverandre.
- Fravær av negativt klima. Negativt klima vises blant annet gjennom hyppig irritasjon, krenkelser, trusler, sinne, roping, skriking, bruk av sarkasme og ironi og negativ kontroll.
- Sensitive ansatte som er oppmerksomme på barna, som legger merke til og tolker barnas signaler om behov for støtte og veiledning. Sensitive ansatte kjenner barna, er nær barna, lytter og svarer på barns henvendelser, både verbale og non-verbale.
- Ansatte som tar barns perspektiv som vises gjennom hvordan ansatte viser interesse for barns meninger, fokus, innspill og ideer. Voksne viser fleksibilitet og gjennom aktiv tilrettelegging er de voksne med på å skape aktiviteter der barns interesser er i fokus.
- Leken prioriteres høyt i hverdagen, og arbeidet med lek er bevisst og pedagogisk. De ansatte sikrer at alle leker og legger til rette for dette både ute og inne. Foresatte og ansatte har felles forståelse og tilnærming til vennskap og lek.
- Personalet skaper et godt foreldresamarbeid knyttet til tematikken.
- Personalet diskuterer/reflekterer temaer vedr. mobbing på avdelingsmøter, personalmøter og planleggingsdager.

Mobbing har dårlige vekstforhold i en barnehage der voksne stadig våger å stille kritiske og åpne spørsmål til seg selv, samtidig som de styrker alt det relasjonelle arbeidet som fremmer god lek, humor og trygghet (Ingrid Lund i Mobbing i barnehagen, s. 127).

Barnehagens rutiner for forebygging av krenkelser og mobbing

	Oppgave	Tidspunkt	Ansvar
1	Barnehagen gjennomgår handlingsplan og drøfter og dokumenterer barnehagens syn på: <ul style="list-style-type: none"> – Hva er et godt psykososialt miljø? – Hva kreves av ansatte og forelder? – Hva er krenkende atferd? – Hva er terskelen for å gripe inn og hva innebærer det? – Når skal ledelsen varsles? 	Ved barnehagestart	Styrer
2	Opplæring og informasjon til alle nyansatte «Handlingsplan for å sikre barn et godt psykososialt barnehagemiljø i Bærumsbarnehagene»	Ved ansettelse	Styrer
3	Barn og foreldre informeres om planen	Hver høst	Styrer/ Pedagogisk leder

	Barnehagen har rutiner for hvordan de sikrer at alle foreldre kjenner til handlingsplanen.		
4	Barnehagen vurderer det psykososiale miljøet og vurderer informasjon fra foreldresamtaler	Ledermøte to ganger i året	Styrer
5	Barnehagens planer og tiltak for forebyggende og holdningsskapende arbeid gjennomfører barnehagehverdagen	Løpende	Styrer
6	Barnehagen evaluerer sitt forebyggende og holdningsskapende arbeid hvert år. Evaluering og evt. revidering foretas i personalmøte og samarbeidsutvalg	Hver vår	Styrer

Samarbeid mellom barnehage og hjem

Barnehagen og hjemmet har et felles ansvar for at mobbing ikke får utvikle seg i barnehagen. Det er viktig å samarbeide med foreldre i arbeidet med holdninger og verdier. Det forventes at foreldre vil samarbeide med barnehagen om forebygging av krenkende atferd og mobbing. Foreldre må derfor involveres i hvordan barnehagen jobber med barn og relasjoner og snakke om tema krenkelser, krenkende atferd og mobbing og forebygging av dette i foreldresamtaler og foreldremøter. Dette innebærer at også foreldre skal bli informert om barnehagens handlingsplan for å sikre barn et godt psykososialt barnehagemiljø.

Foreldre er barnas viktigste rollemodeller og må være gjennomtenkte med hva de sier og uttrykker, når barn er til stede.

Foreldre bidrar til forebyggende arbeid ved å

- hilse på, snakke med alle barn, invitere barn med hjem, og legge til rette for nye vennskap
- snakke positivt om andre barn, foreldre, personalet og barnehagen
- melde fra til barnehagen, dersom det oppdages krenkende atferd/mobbing/erting blant barna
- gi tilbakemeldinger på barnets trivsel og opplevelser
- følge opp informasjon og ha et tett samarbeid med barnehagen

Det å bli sett, møtt, anerkjent og respektert, innebærer gjensidig forpliktelse mellom barnehage og hjem. Alle barn og foreldre skal oppleve å bli tatt på alvor av personalet. Hvis de kommer med en bekymring om at et barn blir utsatt for krenkende ord eller handlinger, skal de bli tatt på alvor.

Samarbeid med andre instanser

I Bærum kommune har vi et tverrfaglig samarbeid. I enkelte saker kan det være naturlig å ta kontakt med Barnehagenes veiledningssenter, Ressursteam for barnehagene, Barnehagekontoret, helsestasjon, Pedagogisk Psykologisk Tjeneste (PPT), barnevern eller skole.

Kapittel 2: Aktivitetsplikten

Lov om barnehager § 42

Plikt til å sikre at barnehagebarna har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø (aktivitetsplikt)

Alle som arbeider i barnehagen, skal følge med på hvordan barna i barnehagen har det.

Alle som arbeider i barnehagen, skal melde fra til barnehagens styrer dersom de får mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Styreren skal melde fra til barnehageeieren i alvorlige tilfeller.

Ved mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal barnehagen snarest undersøke saken.

Når et barn eller foreldrene sier at barnet ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal barnehagen undersøke saken og så langt det finnes egnede tiltak, sørge for at barnet får et trygt og godt barnehagemiljø. Det samme gjelder når en undersøkelse som barnehagen selv har satt i gang, viser at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Tiltakene skal velges på grunnlag av en konkret og faglig vurdering.

Barnehagen skal lage en skriftlig plan når det skal gjøres tiltak i en sak. I planen skal det stå

- a) hvilke problemer tiltakene skal løse*
- b) hvilke tiltak barnehagen har planlagt*
- c) når tiltakene skal gjennomføres*
- d) hvem som skal gjennomføre tiltakene*
- e) når tiltakene skal evalueres*

Hvordan avdekke krenkende atferd eller mobbing?

Mobbing og begynnende mobbeatferd eller krenking kan være vanskelig å oppdage. Personalet må ha felles forståelse for hva krenkende atferd og mobbing innebærer.

Det er viktig å være observant på endringer av barns atferd. Det kan være tegn på at noe er galt. Et tett samarbeid mellom barnehage og hjem gjør det lettere å fange opp endringer i barns atferd.

Følgende punkt er viktig for å avdekke krenkelser som for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering:

- Personalet må være «tett på» barna i lek og aktiviteter for å kunne fange opp atferd som kan utvikle seg til mobbing.
- Personalet observerer og kartlegger samspill mellom barna og mellom voksne og barn.
- Personalet er til stede, leker og snakker med barna om hvordan de har det og er oppmerksomme på endringer i barns atferd.
- Personalet gjennomfører barnesamtaler med fokus på barnas trivsel – en til en eller i gruppe.

- Pedagogisk leder gjennomfører foreldresamtaler der barns trivsel, atferd og vennskap tas opp.

“I barnehager som er gode på å motarbeide mobbing, har de ansatte stilt seg selv spørsmålet «Hvordan har barna det egentlig her hos oss?»

Söderström, Å og Hultman (2017)

Barnehagen er forpliktet til å sikre at barn i barnehagen får gi uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet og i saker som gjelder dem selv jf. barnehageloven § 3. Barnets synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med dets alder og modenhet. Det er ofte mange hensyn å ta i saker som omhandler mobbing og krenkelser. I en “barnets beste” – vurdering skal de ulike hensynene vektas opp mot hverandre og avgjøre hvilken betydning “barnets beste” skal ha i saken.

Tiltak når barn krenker barn

	Oppgaver	Ansvar	Forslag til dokumentasjon Se vedlegg
1	Alle ansatte har plikt til å følge med på hvordan barna i barnehagen har det.	Alle	
2	Alle som arbeider i barnehagen, skal gripe inn når et barn i barnehagen utsettes for krenkelser.	Alle	
3	Alle som arbeider i barnehagen, skal melde fra til barnehagens styrer dersom de får mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Melding kan også komme fra foreldre, barn eller andre	Den som har mottatt informasjon om eller observert handlingen	Melding vedrørende krenkende handling og mobbing
4	Styrer vurderer alvorlighetsgrad og informerer barnehageeier i alvorlige tilfeller.	Styrer	Referat
5	Undersøkelser og observasjon settes i gang umiddelbart når det er kommet frem at et barn ikke har det bra	Styrer/pedagogisk ledere	Observasjons- logg
6	Samtaler med barnet som opplever seg krenket, for å skaffe informasjon og gi støtte. Barnehagen skal sikre at barnets egen subjektive opplevelse kommer fram	Styrer/pedagogisk ledere	Logg
7	Samtaler med foreldre til barnet som opplever seg krenket. Barnehagen har ansvar for å legge til rette for et godt samarbeid når det gjelder tiltak som kan/bør gjøres.	Styrer/pedagogisk ledere	Referat

8	Samtale med barnet/barna som krenker. Er det flere som krenker, snakkes det med én om gangen. Hensikten med samtalen er å gi beskjed om at slik atferd er uakseptabel og må stoppe umiddelbart. Gjøre avtaler om oppfølging.	Styrer/pedagogisk ledere	Logg
9	Samtale med foreldre til barnet/barna som krenker. Barnehagen har ansvar for å legge til rette for et godt samarbeid når det gjelder tiltak som kan/bør gjøres.	Styrer/pedagogisk ledere	Referat
10	Tiltaksplan utarbeides På bakgrunn av undersøkelsene, samtalene og observasjonene lages det en tiltaksplan som presenteres foreldre. Tiltaksplan skal inneholde: - <i>hvilke problemer tiltakene skal løse</i> - <i>hvilke tiltak barnehagen har planlagt</i> - <i>når tiltakene skal gjennomføres</i> - <i>hvem som skal gjennomføre tiltakene når tiltakene skal evalueres</i> Vise (dokumentere) innholdet i barnets beste-vurderingen og forklare vektingen av de ulike hensynene i begrunnelsen for tiltakene Planen utføres av samtlige ansatte	Styrer/pedagogisk ledere	Tiltaksplan
11	Oppfølging Den krenkende atferden følges inntil den opphører helt. Alle involverte barn skal følges opp.	Styrer/pedagogisk ledere	Observasjoner/ logg
12	Vurderingsmøte for personalet etter 1-2 uker Fungerer iverksatte tiltak? Sikre at barnets stemme og rett til medvirkning er momenter i vurderingen. Eventuelt videreføring/justering av tiltak.	Styrer/pedagogisk ledere	Referat
13	Ny informasjon/samtale med foreldre om dagens ståsted i saken Tett dialog med foreldre bør skje kontinuerlig til saken er løst.	Styrer	Referat

Krav til behandling av personopplysninger

Når barnehager skal følge opp den nye aktivitetsplikten må de behandle personopplysninger av ulike slag. Etter departementets vurdering er dette personopplysninger som barnehagene alt behandler, da dette i hovedsak er oppgaver barnehagene har i dag i barnehageloven og rammeplanen.

Behovet for å gi identifiserbare opplysninger om barn må vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle, og begrenses så langt mulig. For eksempel vil meldeplikten til eier kunne ivaretas uten at det følger med identifiserbare opplysninger om barn. Kriteriene om nødvendighet og forholdsmessighet skal alltid ligge til grunn for vurderingene.

St.Prop. 96 L (2019 – 2020)

Kapittel 3: Når ansatte krenker et barn

Lov om barnehager § 43.

Skjerpet aktivitetsplikt dersom en som arbeider i barnehagen, krenker et barn

Dersom en som arbeider i barnehagen, får mistanke om eller kjennskap til at en annen som arbeider i barnehagen, krenker et barn med for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering eller trakassering, skal vedkommende straks melde fra til barnehagens styrer. Styreren skal melde fra til barnehageeieren.

Dersom en som arbeider i barnehagen, får mistanke om eller kjennskap til at styreren i barnehagen krenker et barn med for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering eller trakassering, skal vedkommende melde fra til barnehageeieren direkte.

Undersøkelser og tiltak etter § 42 tredje og fjerde ledd skal iverksettes straks.

Voksne kan krenke barn gjennom sin væremåte. Det kan for eksempel være at voksne latterliggjør barna, skriker til dem, truer, skjener på og straffer barn i stedet for å forholde seg rolige, sette grenser på en fornuftig måte (autoritativ), initiere problemløsning og følge opp med positive interaksjoner.

Når voksen gjentatte ganger nevner ett spesielt navn når konflikter oppstår, kan det nevnte barnet oppleve at det blir stemplet som umulig eller lite verdsatt. Bruk av konsekvens og «straff» når et barn viser uønsket adferd definerer barnet negativt, for eksempel bruk av sosial utestengning der barnet må sitte alene å spise fordi barnet tullet med koppen. For andre barn, som er tilskuere til dette, kan det føre til at de tar opp i seg noen av disse holdningene. Det kan resultere i at det nevnte barnet framstår som en mindre attraktiv lekekamerat eller venn. Det er derfor uakseptabelt å snakke nedsettende om eller til barn eller gi dem karakteristikk.

Kolleger kan være vitner til slike væremåter eller handlinger, uten å sette spørsmålstejn eller gripe inn. Dette er i seg selv et tillitsbrudd mellom barn og voksne og kan være en av årsakene til at uheldige samspillsmønstre mellom barn og voksne befestes. Det er derfor viktig å motarbeide dette ved å skape god tilbakemeldingskultur i barnehagen. Alle voksne i barnehagen er ansvarlig for at hensynet til barnets beste blir tatt på alvor.

Tiltak når ansatte krenker barn

	Oppgaver	Ansvar	Forslag til dokumentasjon Se vedlegg
1	Alle som arbeider i barnehagen, skal gripe inn når et barn i barnehagen utsettes for krenkelser.	Alle	
2	Ved mistanke om eller kjennskap til at en som arbeider i barnehagen krenker barn, skal den ansatte straks melde fra til barnehagens styrer	Alle ansatte	Notat vedr. krenkende handling
3	Styrer skal melde fra til barnehageeier	Styrer	Referat
4	Dersom en som arbeider i barnehagen får mistanke om eller kjennskap til at styreren i barnehagen krenker et barn, skal vedkommende melde fra til barnehageeier direkte	Alle	Notat vedr. krenkende handling
5	Stoppe krenkelsen og ha samtaler med den ansatte for å skaffe informasjon og undersøke hendelsen	Styrer	Referat
6	Samtaler med barnet som opplever seg krenket, for å skaffe informasjon og gi støtte. Barnehagen skal sikre at barnets egen subjektive opplevelse kommer fram	Styrer/ pedagogisk leder	Referat
7	Samtaler med foreldre til barnet som er/opplever seg krenket. Barnehagen har ansvar for å legge til rette for et godt samarbeid når det gjelder tiltak som skal gjøres.	Styrer/ pedagogisk leder	Referat
8	Vurdering av tiltak gjøres i samarbeid med eier/ HR- avdeling	Styrer/eier	Referat
9	Tiltaksplan utarbeides På bakgrunn av undersøkelsene, samtalene og observasjonene lages det en tiltaksplan som forelegges den ansatte	Styrer/eier	Tiltaksplan
10	Samtale med foreldre til barnet der det gis informasjon om hele eller deler av tiltaksplan.	Styrer	Referat

	(Hvis saken defineres som en personalsak gjelder taushetsplikten for de tiltak som omhandler arbeidsrettslige forhold)		
11	Oppfølgingssamtale med barnet	Styrer/ pedagogisk leder	Referat/notat
12	Vurderingsmøte med den ansatte hvis ansettelsesforholdet fortsatt er gjeldende	Styrer/eier	Referat

Det er alvorlighetsgraden av handlingen til den ansatte og konsekvenser for barnet som vil være avgjørende for hvilke tiltak som er aktuelle.

Mulige tiltak kan være at å gi den voksne opplæring og ny kompetanse for å sikre gode handlingsalternativer som er til det beste for barnet.

Ved lovbrudd (utøvelse av vold og alvorlig krenkende atferd): Arbeidsforholdet vurderes og behandles i henhold til gjeldende lover og rutiner i samarbeid med HR/eier. Alternativt også politianmeldelse.

Referanser og kilder

Lovverk

[Lov om barnehager](#)

[Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver](#)

[Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v](#)

[FNs barnekonvensjon](#)

Grunnlagsdokument, veiledere og litteratur

Barnehagemelding (2015 – 2025) Bærum kommune.

Kvalitetsplan for Bærumsbarnehagen (2019) Bærum kommune.

Endringer i folkehøyskoleloven, barnehageloven og voksenopplæringsloven m.m. (samleproposisjon) St.Prop. 96 L (2019 – 2020)

Språk i barnehagen. Mye mer en prat – Utdanningsdirektoratet

Helhetlig opplæringsløp og overgangsrutiner Bærum kommune.

[Barns trivsel – voksnes ansvar: Forebyggende arbeid mot mobbing starter i barnehagen.](#)

Utdanningsdirektoratet. (2012).

[Partnerskap mot mobbing: Sammen for et inkluderende lærings- og oppvekstmiljø 2016–2020.](#)

Regjeringen. (2015).

Utdanningsdirektoratet. Barnehagemiljø: [Barnehagemiljø](#) Mobbing: [Nullmobbing.no](#)

Mobbing i barnehagen (Ingrid Lund, 2016)

Classroom Assessment Scoring System; CLASS (Pianta, La Paro, & Hamre, 2008)

Hele barnet, hele løpet; Mobbing i barnehagen (Lund, I., Godtfredsen, M., Helgeland, A., Nome, D.Ø., Kovac, B.V. & Cameron, D.L (2015))

Implementering av endringsarbeid i barnehagen (Roland & Ertesvåg 2018)

Preschool Work against Bullying and Degrading Treatment: Experience from an Action Learning Project. Early Years 37(3), 300–312. (Söderström, Å og Hultman (2017))

Teaching through Interactions (Hamre mfl.2013)

Å bli utsatt for mobbing. En kunnskapsoppsummering om konsekvenser og tiltak. Stavanger: Læringsmiljøsentret. (Breivik, K., Bru, E., Hancock, C.H.H., Idsøe, E.C., Idsøe, T., & Solberg, M.E. (2017)).

Ressurser:

Ombud for barn og unge i Viken; <https://viken.no/tjenester/skole-og-opplaring/ombudet-for-barn-og-unge-i-viken/barn-i-barnehage/>

Mobbing i barnehagen Foreldreutvalget for barnehager (FUB)

<https://foreldreutvalgene.no/fub/mobbing-og-krenkelser-i-barnehagen-hva-kan-vi-gjore/>

Barnekonvensjonen i saksbehandlninga; <https://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/skole-og-opplaring/Slik-ivaretar-du-barnekonvensjonen-i-saksbehandlingen/#a128029>

Redd Barnas nettressurs; <https://www.reddbarna.no/skole/ingenutenfor/rollemodeller/>

Vedlegg:

Tiltakskort 1

Tiltakskort 2

Tiltakskort 3

Melding om krenkende atferd/mobbing

Tiltaksplan

Referat møte om krenkende atferd/mobbing

Observasjonslogg

